

TA'LIM JARAYONIDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNI UYG'UNLASHTIRISHGA YO'NALTIRILGAN PEDAGOGIK USULLAR

Rashitova Nigina Shuhrat qizi

Buxoro innovatsiyalar universiteti II bosqich magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish masalalari tahlil qilinadi. Ushbu uyg'unlashtirishni amalga oshirishda qo'llaniladigan samarali pedagogik usullar va yondashuvlar yoritiladi. Milliy qadriyatlar avlodlar o'rtasidagi tarixiy va madaniy bog'liqlikni saqlashda muhim o'rin tutsa, umuminsoniy qadriyatlar zamonaviy global muhitda tinchlik, hamjihatlik va barqaror rivojlanish uchun zarur omil hisoblanadi. Maqola pedagogik jarayonni takomillashtirishga yo'naltirilgan turli amaliy usullarni, jumladan, dialogik ta'lim, loyihaviy yondashuv, muammoli o'qitish va interfaol texnologiyalarni tahlil qiladi. Mazkur tadqiqot ta'lim jarayonini qadriyatlar uyg'unligini ta'minlovchi vosita sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. Milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, ta'lim jarayoni, pedagogik usullar, dialogik ta'lim, interfaol texnologiyalar, muammoli o'qitish, loyihaviy yondashuv.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish jarayoni ta'lim-tarbiya tizimida hal qiluvchi o'rin egallaydi. Bu qadriyatlar yosh avlodni milliy o'zlikni anglash va global dunyoga moslashishga yo'naltirilgan shaxs sifatida tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy ta'lim usullari va texnologiyalari qadriyatlarni samarali singdirish va ularni avlodlarga uzatishda katta imkoniyatlar yaratadi. Ushbu jarayonning samaradorligi esa pedagogik yondashuvlarning to'g'ri tanlanishi va qo'llanilishiga bog'liq.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'quv dasturlariga integratsiya qilish. Bu yondashuvda turli fanlar, masalan, tarix, adabiyot, geografiya va falsafa orqali qadriyatlarni o'quvchilarga yetkazish nazarda tutiladi. Masalan, O'zbek adabiyoti darslarida Alisher Navoiy asarlaridan axloqiy saboqlar olish, umuminsoniy qadriyatlarni Navoiy g'oyalari bilan bog'lash orqali uyg'unlik yaratish.

O'quvchilarning milliy va umuminsoniy qadriyatlar bo'yicha muammolarni tahlil qilishga jalb qilinishi. Masalan, adolat, tenglik yoki inson huquqlari kabi umuminsoniy qadriyatlar bilan bog'liq muammolarni o'rganish va ularni milliy qadriyatlar doirasida yechishga urinish.

O'quvchilarning qadriyatlar bilan bog'liq real hayotiy vaziyatlarda ishtirok etishi. Masalan, tarixiy shaxslarning qadriyatlar bilan bog'liq qahramonliklarini ijro etish orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarining ahamiyatini anglash.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yorituvchi loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish. Masalan, o'quvchilar tomonidan milliy bayramlar, xalq an'analari yoki umuminsoniy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi tadbirlar tashkil etish.

O'quvchilarning milliy va umuminsoniy qadriyatlarni tarixiy va ijtimoiy kontekstdagi rivojlanishini o'rganishi. Bu usul orqali o'quvchilar qadriyatlarining ahamiyati va ularning jamiyatdagi o'rnini chuqur tushunib yetadi.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni tarixiy voqealar va shaxslar orqali o'rganish. Masalan, Jaloliddin Manguberdi yoki Temuriylar davrini o'rganish orqali milliy o'zlik va umuminsoniy g'oyalarning o'zaro uyg'unligini tahlil qilish.

Raqamli platformalar va onlayn resurslardan foydalanish milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'quvchilarga yetkazishning samarali vositasi hisoblanadi. Masalan, virtual ekskursiyalar orqali milliy madaniy merosni o'rganish va xalqaro madaniyatlar bilan tanishish imkoniyati yaratish.

Ta'limda interaktiv yondashuvlar orqali o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash. Masalan, muhokamalar, bahs-munozaralar, interaktiv savol-javoblar yordamida qadriyatlarni keng qamrovda o'rganish.

Videodarslar, slayd-taqdimotlar va infografikalar yordamida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni vizual tarzda tushuntirish. Masalan, milliy qahramonlar yoki xalqaro tinchlikparvar shaxslarning hayoti haqida multimedia materiallarini taqdim etish.

Ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini kiritish orqali qadriyatlarni o'rganishni qiziqarli va samarali qilish. Masalan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga oid viktorinalar va interaktiv o'yinlar tashkil etish.

Virtual reallik texnologiyalari yordamida o'quvchilarga tarixiy joylar, madaniy meros obyektlari yoki qadriyatlar bilan bog'liq voqealarni jonlantirish imkoniyatini yaratish.

O'quvchilarni o'z shaxsiy hayotlarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni qo'llashga rag'batlantirish. Bu, masalan, mahalliy hamjamiyatlarda ko'ngillilik faoliyati orqali amalga oshirilishi mumkin.

Turli millat va madaniyatlarning qadriyatlarini tushunish uchun xalqaro almashinuv dasturlari tashkil etish.

Maxsus o'quv mashg'ulotlarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni muhokama qilish va ularga oid ma'lumotlarni chuqur o'rganish.

Milliy bayramlar, madaniy festivallar va tarixiy sanalarga bag'ishlangan tadbirlar orqali qadriyatlarni yosh avlodga singdirish.

O'quvchilarni ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishga jalb qilish orqali qadriyatlarni hayotga tatbiq etish.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish uchun ta'lim jarayonida yuqoridagi usullar va texnologiyalarni qo'llash orqali quyidagi natijalarga erishish mumkin:

O'quvchilarda milliy g'urur va o'zlikni anglashni shakllantirish bilan birga, global dunyoqarash va umuminsoniy qadriyatlarni tushunish qobiliyatini rivojlantirish.

Qadriyatlar uyg'unlashuvi orqali ijtimoiy birdamlik va madaniyatlararo muloqotni mustahkamlash.

Interaktiv va innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning darslarga qiziqishini oshirish va ularni faollashtirish.

Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni avlodlarga uzatish va xalqaro miqyosda tanitish.

Umuminsoniy qadriyatlarni anglash orqali o'quvchilarda global muammolarga mas'uliyatli yondashuvni shakllantirish.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish pedagogik jarayonning uzluksiz qismi bo'lib, u yosh avlodni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Innovatsion texnologiyalar va samarali pedagogik usullar yordamida bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish mumkin. Qadriyatlarning uyg'unlashuvi ta'lim-tarbiyadagi asosiy vazifa sifatida qaralib, jamiyat barqarorligini ta'minlash va global madaniyatni boyitishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ta'lim jarayonida uyg'unlashtirish shaxs va jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun zarurdir. Innovatsion yondashuvlar, zamonaviy texnologiyalar va samarali pedagogik usullar yordamida bu jarayonni yanada samarali tashkil etish mumkin. Ushbu yondashuvlar shaxsning milliy o'zlikni anglash va global mas'uliyatni his qilish ko'nikmalarini rivojlantirib, ularni har tomonlama barkamol inson sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Safarova R. va b. O'quvchilarda o'zaro do'stona munosabatlarga asoslanib hamkorlikda faoliyat ko'rsatish ko'nikmalarini shakllantirish jarayonini tashkil etish tamoyillari va parametrlari \ Monografiya. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2013.
2. Jabborov A.M. Pedagogik texnologiyaning etnik asoslari. – T.: "Zarqalam", 2006.
3. Ibragimova G.N.. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish. P.f.f.d (phd) dissertatsiyasi avtoreferati. - T.: 2017 y.
4. Galperin P.Ya. Ta'lim jarayonida tafakkurni shakllantirish: Monografiya. – Moskva: Znaniye, 1989.